

Minoo Carta I Tasi Ra San Pablo Sii Ñiyivi Sino Iñi Sii Ra Ndyoo Ñuu Efeso

Tyaa ra Pablo minoo carta sii ñiyivi sino iñi sii ra Ndyoo ñuu Efeso

¹ Yuhvi ra Pablo, minoo apóstol cui, cuhva cuñi ra Ndyoo. Tyei carta ya sii maa ndo sa sino iñi ñuu Efeso vatyi sino xaan iñi ndo sii ra Cristo Jesús.

² Nacuhva xaan ra Ndyoo Zutu yo ta ra Jesucristo ra ndyaca ñaha sii yo tumañi iñi sii ndo ta nacuhva ra sa coo sa taxi añima ndo.

Saha xaan ra Ndyoo sa vaha sii yo

³ Nazacahnu yo sii ra Ndyoo, Zutu ra Jesucristo, ra ndyaca ñaha sii yo. Tyindyee xaan ra sii yo, ta saha xaan ra sa vaha sii yo vatyi ñiñi cuu yo sihin ra Cristo. Saha xaan ra sa vaha sa iyo andivi sii yo.

⁴ I casi ra sii yo sa cu-ñiñi yo sihin ra Cristo ndya quivi cumañi ca zavaha ra ñuu ñiyivi vatyi cuñi ra sa cuu yo ñiyivi vaha xaan ta ñiyivi ñahñi cuatyi ityi nuu ra vatyi cuñi xaan ra sii yo.

⁵ Ta sa naha i tyaa ra cuhva sa zanduu ra zehe ra sii yo sa cuenda ra Jesucristo vatyi yucuan cuu sa cuñi ra zavaha ra.

⁶ Ta yucuan cuenda zacahnu yo sii ra vatyi vaha xaan sa zavaha ra. Saha xaan ra tumañi iñi sii yo vatyi zandu-ñiñi ra sii yo sihin Zehe ra, ta cuñi xaan ra sii Zehe ra.

⁷ Cuñi xaan ra Ndyoo sii yo, ta yucuan cuenda i tyiyahvi ra sa cuenda cuatyí yo sihin niñi ra Cristo ta i zandasi ra cuatyí yo.

⁸ Saha xaan ra tumañi iñi sii yo vatyí i saha ra sa siñi tuñi maa ra sii yo.

⁹ Ta i zacoto ra sii yo minoo cuhva xehe sa cuñi maa ra, minoo cuhva sa i sica iñi ra sa cua zavaha ra.

¹⁰ Vatyí natahan si quivi ta cua zandu-iiñ ra tandihí, ta cua cundyaca ñaha ra Cristo tandihí, sa iyo ityi ziqui ta sa iyo nu ñuhu.

¹¹ Sa cuenda sa i zavaha ra Cristo, ta i casi ra Ndyoo sii yo vatyí cua cuhva ra sa vaha sii yo. I cuñi maa ra Ndyoo zavaha ra tandihí cuhva ya. Zavaha maa ra ñaa sa cuñi maa ra.

¹² Ta tacuan i zavaha ra vatyí maa ndi sa sino iñi sii ra Cristo sa xihna ñi, cua zacahnu xaan ndi sii ra Ndyoo vatyí vaha xaan ra.

¹³ Ta i sino tucu iñi maa ndo sii ra Cristo sa i siñi ndo tuhun ndisa, cuhva cacu yo. Ta sa yaha sino iñi ndo sii ra, ta ziqui cuu si tañi i tyaa ra Ndyoo tuñi ra sii ndo vatyí i saha ra Tatyí Ii ra sa coo ra añaima ndo tañi sa i catyi ra, ta sii maa ra cuu sii ndo.

¹⁴ Tatyí Ii cuan cuu sa saha ra Ndyoo sii yo sa xihna ca. Ta cuhva cuan zañaha si vatyí cua ñihi yo tandihí sa cua cuhva ra Ndyoo sii yo quivi cua ndihí zacacu ra sii yo. Ta zavaha ra tandihí cuhva ya vatyí cua zacahnu yo sii ra vatyí vaha xaan ra.

Sica ra Pablo sii ra Ndyoo vatyí cua cuhva ra cuaha xaan sa siñi tuñi sii ñiyivi sino iñi

15 Yucuan cuenda ndya quiví i site cuhva sino xaan iñi ndo sii ra Jesús, ra ndyaca ñaha sii yo, ta cuhva cuñi xaan ndo sii tandihí ñiyiví sino iñi.

16 Ndyá quiví i site cuhva cuan ta ñá zañe sa quehin sihin ra Ndyoo sa cuenda ndo. Ta nacuhva xein tyahvi ndyoo sii ra Ndyoo sa cuenda ndo.

17 Sique sii ra Ndyoo ra Jesucristo, ra ndyaca ñaha sii yo. Ta zuun ñi maa ra Ndyoo cuu Zutu maa yo. Nazacahnu xaan yo sii ra. Sii maa ra sique vatyí nacuhva ra sa siñi tuñi sa saha Tatyí Ii sii ndo vatyí tacuan ta cua cutuñi ca iñi ndo, ta cua coto vaha ca ndo sii ra.

18 Tacuan ta ziquí cua cutuñi ca iñi ndo, ta cua coto ca ndo ñaa sa cua ñihi ndo vatyí maa ndo cuu ñiyiví i casi ra Ndyoo. Ta cua coto ndo vatyí vaha xaan ta tyaquí xaan cuu sa cua cuhva ra Ndyoo sii ñiyiví sii ra.

19-20 Ta sique sii ra Ndyoo vatyí cua cuhva ra sa coto ndo cuhva tyindyee ra sii maa yo sa sino iñi sii ra vatyí cahnu xaan ca cuu tundyee iñi sii maa ra. Tundyee iñi maa ra sa tyindyee sii yo cuu sa zuun ñi tundyee iñi sa zanandoto sii ra Cristo sisi sa i sihi ra, ta i saha ra Ndyoo sa cundyaa ra Cristo siyo cuaha ra andiví.

21 Ta yucuan cuu nu i zanducahnu xaan ra Ndyoo sii ra Cristo. Cahnu ca ra ta ziquí tandihí inga ra ndyaca ñaha ñuu ñiyiví a andiví. Vazu rey cuu ra cuan a ra ndyaca ñaha cahnu xaan a vazu ángel andiví, zoco cahnu ca ra Cristo vityí ta ityi nuu ca.

22 Ta saha ra Ndyoo sa cundyaca ñaha ra Cristo sii tandihí. Ra cu nuu cuu ra sii ñiyiví sa cuu cuenda ra. Cuu ra tañi xiñi ñu.

²³ Ta ñiyivi sa cuu cuenda ra cuu tañi coño ñuhu ra. Zacutu cuii ra añaima yo, ta zacutu cuii ra tandihi cuii sa iyo.

2

Zacacu ra Ndyoo sii yo vatyí cuñi xaan ra sii yo

¹ Quiivi ta sino ca iñi ndo Tuhun Ndyoo cuu si tañi sa sihi añaima ndo vatyí i zavaha ndo cuatyí ta tandihi cuhva sa ña tahan iñi ra Ndyoo. Zoco i saha ra Ndyoo minoo cuhva saa coo ndo vatyí i ndu-ïn ndo sihin ra Cristo.

² Ityi sata i zavaha ndo cuatyí tañi zavaha inga ñiyivi ñuu ñiyivi. I zavaha ndo cuhva cuñi ra ndyaca ñaha sii cuihna. Maa ra cuu ra ndyaca ñaha sii ñiyivi ña tyaa yahvi sii ra Ndyoo.

³ Ta tacuan i cuu tandihi yo quiivi sa ñá sito yo sii ra Ndyoo. I zavaha yo cuhva ña vaha sa cuñi coño ñuhu yo ta sa cuñi sa siñi tuñi yo tañi zavaha tandihi inga ñiyivi. Inuu ñi i cuu yo tañi inga ñiyivi, ta yucuan cuenda i tahan si sii yo sa cuxaan xaan ra Ndyoo sihin yo.

⁴ Zoco i cundahvi xaan iñi ra Ndyoo sii yo vatyí cuñi xaan ra sii yo.

⁵ Ta vazú i sicoo yo tañi sa i sihi yo quiivi cuan sa cuenda cuatyí yo, zoco i zanandoto ra sii maa yo ïn ñi sihin ra Cristo. Zacacu ra Ndyoo sii yo maa ñi sa cuenda tumañi iñi sa zavaha ra sii yo.

⁶ Tañi sa zanandoto ra Ndyoo sii yo sihin ra Cristo cuu si, ta saha ra sa cundyaa yo andivi sihin ra. (Tañaha ca cua saa yo yucuan, zoco tañi sa saa yo yucuan cuu si vatyí ma cuu ca cundyaca ñaha cuatyí sii yo.)

⁷ Tacuan zavaha ra Ndyoo vatyí ityi nuu ca cua zañaha ra sii tandihí ñiyívi vatyí cahnu xaan cuu tumañi ñi i zavaha ra sii yo sa cuenda ra Cristo Jesús. Ta i zavaha xaan ra sa vaha sihin yo.

⁸ Vatyí sa cuenda tumañi ñi sa zavaha ra Ndyoo ta cacu yo sihin sa sino ñi ñi yo sii ra. Ta sa zacacu ra Ndyoo sii yo, yívi minoo sa zavaha maa yo cuu si. Minoo sa saha maa ra Ndyoo sii yo cuu si.

⁹ Ma cuu zavaha yo sa vaha ta ñihi yo sii si coto caca ñi yo vatyí vaha xaan maa yo.

¹⁰ Vatyí maa ra Ndyoo i zanduvaha sii yo. Zandu-ín ra sii yo sihin ra Cristo Jesús vatyí tacuan ta cua zavaha xaan yo sa vaha cuhva i tyaa ra Ndyoo ta sa naha.

Vazu ñiyívi hebreo cuu yo a vazu ñiyívi inga tata, zoco tandihí yo cuu yo ñiyívi ra Ndyoo sa cuenda ra Cristo

¹¹ Yucuan cuenda nacohon ñi ndo cuhva i sicoo ndo ityi sata. Yívi ñiyívi hebreo cuu maa ndo. Ta catyi ñiyívi hebreo vatyí ña vale ndo vatyí ña zavaha ndo costumbre circuncisión tañi zavaha maa ñu. Ta sica ñi ñu vatyí vaha ca maa ñu ityi nuu ra Ndyoo vatyí zavaha ñu costumbre cuan.

¹² Ityi sata ñá sicoo ra Cristo aña ndo. Ña ín ñi i cuu ndo sihin ñiyívi hebreo. Ta ñá sito ndo tyiño i zandaa ra Ndyoo sihin ra Abraham, cuhva i catyi ra vatyí cua zanduvaha ra sii yo sihin ra. Ñá sito ndo sii ra Ndyoo quívi cuan, ta ñahñi sa vaha cua ñihi ndo.

¹³ Quívi cuan sica xaan i sindyaa ndo nuu ra Ndyoo. Zoco vityí sa ndu-ín ndo sihin ra Cristo Jesús. I sati ñiñi ra sa cuenda maa ndo, ta yucuan cuenda naña ndo sii ra Ndyoo.

14 Zanduvaha ra Cristo sii yo sihin ra Ndyoo. Zandu-*in* ra sii nduu tahan yo. Zandu-*in* ra sii nduhvi ra hebreo sihin maa ndo sa yivⁱ ñiyivⁱ hebreo cuu. Zanduvaha ra cuhva iyo yo sihin minoo yo ta sihin inga yo. I cuu si tañi sa zanduva ra minoo nuzama sa sindyaa mahñu nu yucu yo.

15 Maa ra Cristo i zandihⁱ cuhva sicoo sihin ley sahn^u quivⁱ i saha ra coño ñuhu ra ta sihi ra nu cruz. Ley sahn^u cuan i zanduzⁱⁿ si sii yo vatyⁱ i zavaha maa ndi costumbre sa catyⁱ ley cuan, ta ñá zavaha maa ndo sii si. Zoco i zandu-*in* ra Cristo sii yo quivⁱ i saha ra minoo cuhva saa coo yo, ta zanduvaha ra sii minoo yo sihin inga yo.

16 I sihi ra nuu cruz sa cuenda cuatyⁱ yo, ta i zanduvaha ra sii tandihⁱ yo sihin ra Ndyoo. Ta i zandu-*in* ra sii yo sa ndisa.

17 I quisi ra Cristo, ta i nacatyⁱ ra sihin yo cuhva cua coo vaha yo sihin ra Ndyoo ta sihin minoo yo ta sihin inga yo. I nacatyⁱ ra cuhva cuan sihin maa ndo, ra sica xaan i sindyaa nuu ra Ndyoo ta sihin maa ndi ra hebreo, ra sa sito zuhva Tuhun Ndyoo.

18 I sihi ra Cristo sa cuenda yo, ta yucuan cuenda cuu tuhva tandihⁱ yo sii ra Ndyoo Zuto yo vatyⁱ *in* ñi Tatyⁱ li cuu sa iyo añima yo vazu ñiyivⁱ hebreo cuu yo a vazu yivⁱ ñiyivⁱ hebreo cuu yo.

19 Yucuan cuenda yivⁱ ca ñiyivⁱ inga tata cuu ndo a ñiyivⁱ inga ñuu. Sa nduu ndo ñiyivⁱ sa cuenda ñuu ra Ndyoo *in* ñi sihin tandihⁱ ñiyivⁱ sa cuu cuenda ra. Sa nduu ndo ñiyivⁱ ra.

20 Ta tañi minoo vehe cuu tucu ndo. Ra apóstol sihin ra profeta, tañi cimient^o si cuu ra. Ta zuun ñi ra Cristo Jesús cuu minoo yuu sa ñiñi ca nu cuu siquⁱ vehe.

²¹ Ta ziqui ra Cristo cuahan ndaa vehe minoo cuhva vaha xaan, ta cua cuu si minoo vehe ñuhu sa cuenda ra ndyaca ñaha sii yo.

²² Ta maa ndo cuu tucu zuhva vehe ñuhu cuan. ñin ñi cuu ndo sihin ra Ndyoo ta sihin minoo ndo ta sihin inga ndo, ta tacuan nduu yo minoo vehe nu iyo ra Ndyoo vatyí iyo Tatyí Ii ra añaima sa minoo minoo yo.

3

Saha ra Ndyoo tyiño sii ra Pablo sa nacatyí ra Tuhun ra sihin ñiyívi sa yívi ñiyívi hebreo cuu

¹ Yuhvi ra Pablo ñohi vehe caa sa cuenda maa ndo vatyí zacote tuhun ra Cristo sii ndoho sa yívi ñiyívi hebreo cuu.

² Sica iñi vatyí sa sito ndo vatyí cahnu xaan cuu tumañi iñi i saha ra Ndyoo sii, vatyí cuu tyindyeyi sii maa ndo.

³ Sa nacatyí sihin ndo zuhva sa cuenda cuhva i zañaha ra Ndyoo minoo sa xehe sii, sa cuenda maa ndo.

⁴ Ta tatu cua cahvi ndo carta i tasi sii ndo cua coto ndo cuhva i saha ra Ndyoo sa cutuñi iñi tuhun ra Cristo sa ña sito ñiyívi.

⁵ Ta sa naha ñá zacoto ra Ndyoo tuhun cuan sii ñiyívi tañi zacoto ra vityí sii ra apóstol ta sii ra profeta. Vityí zacoto ra Ndyoo sii ndi sihin Tatyí Ii ra.

⁶ Ta tuhun xehe cuan cuu sa catyí vatyí maa ndo sa yívi ñiyívi hebreo cuu, cua ñihi ndo sa vaha sa saha ra Ndyoo ñin ñi sihin nduhvi ra hebreo vatyí ñin ñi coño ñuhu ra Cristo cuu tandihi yo. Ta cua ñihi yo sa sa catyí ra Ndyoo, vatyí cua cuhva ra sii si sii yo sa cuenda ra Cristo Jesús.

7 Tumañi iñi sa i saha ra Ndyoo sii, cuu sa i saha ra tundyee iñi sii, sa zacote tuhun vaha ya sii ñiyivi.

8 Sica iñi vatyí luhlu que ta ziqui tandihí inga ñiyivi sa cuu cuenda ra Ndyoo. Zoco i saha ra Ndyoo tumañi iñi ya sii, sa zacote tuhun ra Cristo sii ñiyivi sa yivi ñiyivi hebreo cuu, cuhva vaha xaan sa cua ñihi ñu sa cuenda ra Cristo.

9 Ta saha ra Ndyoo tyiño sii, sa zacote sii tandihí ñiyivi minoo cuhva sa sa sito ra Ndyoo cua zavaha ra cumañi ca sino ñuu ñiyivi. Ta sa naha ñá saha ra Ndyoo sa coto ñiyivi tuhun ya.

10 Vatyí tacuan ta tandihí sa ndyaca ñaha andivi cua ndyehe si cuhva vaha xaan sa zavaha ra Ndyoo sihin maa yo, ñiyivi sa cuu cuenda ra. Ta cua coto si vatyí cuaha xaan sa siñi tuñi iyo sii maa ra Ndyoo.

11 Ta sa cuenda maa yo zavaha ra Cristo Jesús, ra ndyaca ñaha sii yo, cuhva sa cuñi ra Ndyoo ta sa naha.

12 Ta sa cuenda ra Cristo iyo cuhva sii yo sa tuhva yo sii ra Ndyoo. Sino iñi yo sii ra Cristo, ta yucuan cuenda ña yuhu yo sii ra Ndyoo.

13 Yucuan cuenda sique sii ndo vatyí ma nducuihya iñi ndo sa cuenda tundoho sa ndyehi vityi sa cuenda maa ndo vatyí cua tyindyee si sii ndo.

Sica ra Pablo sii ra Ndyoo vatyí nanacoto ca ñu sii ra Cristo

14 Nacohon iñi sa vaha xaan sa saha ra Ndyoo Zutu yo sii yo, ta yucuan cuenda iñi siti nuu ra.

15 Maa ra cuu Zutu tandihí ñiyivi, ñu sa cuahan andivi ta ñu yucu nu ñuhu.

¹⁶ Ta sique sii ra vatyi nazandundyee xaan ra añima ndo sihin Tatyí Ii ra sa iyo añima ndo. Vatyi vaha xaan cuu sa saha maa ra.

¹⁷ Ta nadoo ra Cristo añima ndo vatyi sino iñi ndo sii ra. Ta tacuan ta cua cuñi xaan ndo sii tandihi ñiyivi vatyi nañaa ndo sii ra Ndyoo.

¹⁸ Ta ziqui cua coo cuhva sii ndo, ta cua cutuñi vaha iñi ndo sihin tandihi inga ñiyivi sino iñi vatyi cuñi xaan ra Cristo sii yo. Cuñi xaan ra sii yo ndya cuhva ña ñihi ca yo cuhva nacatyi yo cuhva cuñi xaan ra sii yo.

¹⁹ Ta sique sii ra Ndyoo vatyi cua coto ndo cuhva cuñi xaan ra sii yo vatyi yaha xaan cuñi ra sii yo, ndya cuhva ndya ma cuu coto yo cuhva sa cahnu xaan cuñi ra sii yo. Ta tacuan ta ñahñi sa cua cumañi sii ndo vatyi ndyaa ra Ndyoo sihin ndo. Ta yucuan cuenda ñahñi sa cua cumañi sii ndo.

²⁰ Ta vityi nazacahnu yo sii ra Ndyoo vatyi cahnu xaan ca cuu tundyee iñi maa ra, ta cuu zavaha ra cuaha xaan ca ta ziqui sa sica yo sii ra ta cuaha ca ta ziqui sa sica iñi yo vatyi zavaha ra sii si zuun ñi sihin tundyee iñi maa ra sa saha ra sii yo.

²¹ Nazacahnu maa yo, ra sino iñi, sii ra tandihi cuii tyiemvu sa cuenda sa zavaha ra Cristo Jesús. Nazacahnu yo sii ra vityi ta tandihi cuii tyiemvu. Ta nacuu si tacuan, ta nacuu si sa ndisa.

4

Cuhva ndu-ïn yo sa cuenda Tatyí Ii

¹ Yucuan cuenda yuhvi ra ñoho vehe caa ya zañiñi sii ndo vatyi zavaha ndo sa vaha xaan

cuhva tahan si zavaha ñiyivi i casi ra Ndyoo vatyi i casi ra sii ndo sa cuu ndo ñiyivi ra.

² Tahan si sii yo sa zanduluhlu yo sii yo ta vii xaan coo yo sihin ñiyivi, ta nadoo xaan tundyee iñi sii yo sihin ñu. Nacuñi xaan yo sii ra tahan yo, ta nacundyee iñi yo ñaa sa zavaha ra.

³ Nanducu yo cuhva cu-iin yo sa ndisa cuii sihin ra tahan yo vatyi cua tyindyee Taty i ra Ndyoo sii yo sa coo sa taxi sii yo sihin ra tahan yo.

⁴ Vatyi iyo minoo ñi coño ñuhu ra Cristo sa cuu maa yo ra sino iñi sii ra, ta iyo minoo ñi Taty i ta minoo ñi sa vaha cua ñihi tandihi yo ityi nuu ca vatyi i casi ra sii yo.

⁵ Iyo minoo ñi ra ndyaca ñaha sii yo. ñn ñi sii maa ra sino iñi yo. Ta ñn ñi cuenda maa ra coo ndutya yo.

⁶ Iyo minoo ñi ra cuu Ndyoo, ta maa ra cuu Zutu tandihi yo. Ndyaca ñaha ra sii tandihi sa iyo. Iyo ra sisi añaima tandihi yo, ta sityiño ra sii tandihi yo ñaa cuhva cuñi maa ra.

⁷ Ta sii sa minoo minoo yo saha ra Cristo ndatu cuhva cuñi maa ra.

⁸ Yucuan cuenda catyi Tuhun Ndyoo:
I zahacanaa ra sii ra xaan iñi sii ra, ta ziqui i
nandaa ra ndya andivi,
ta i saha ra ndatu sii ñiyivi.

⁹ ¿Ta ñaa cuñi si catyi si sa catyi si vatyi i nandaa ra? Cuñi si catyi si vatyi i noo xihna ra ndya ñuu ñiyivi.

¹⁰ Ta ra i noo cuan, zuun ñi ra cuu ra i ndaa ndya andivi nu zucu ca. Ta tacuan zavaha ra ta zacutu ra ñuu ñiyivi ya sa maa ñi maa ra vatyi vazu ndyaca maa, iyo ra.

¹¹ Ta i saha ra ndatu sii sa minoo minoo yo. Iyo yo cuu yo apóstol. Iyo yo cuu yo ra nacatyí tuhun saha ra Ndyoo sii yo. Iyo yo cuu xaan nacatyí yo cuhva zacacu ra Ndyoo sii ñiyívi. Iyo yo cuu yo ra zacuenda sii ñiyívi sino iñi, ta inga yo zacuaha yo Tuhun Ndyoo sii ñu.

¹² Saha ra Ndyoo cuhva cuan sii ñiyívi vatyí tacuan ta ñahñi cua cumañi sii yo, ra cuu ñiyívi ra. Tacuan ta cuu zatyíño yo tyíño ra, ta cuu ndundyee yo sihin Tuhun Ndyoo

¹³ ndya cua ndu-ín yo sa ndisa cuii cuhva sino iñi yo ta cuhva coto vaha yo sii Zehe ra Ndyoo. Ta tacuan ta cua nduu yo ñiyívi vaha xaan, ta cua ñihi yo tandihí sa saha ra Cristo sii yo, ta cua nduu yo tañi maa ra.

¹⁴ Ta ziquí ma cuu ca yo tañi sa ndyíhi. Vatyí sa ndyíhi, yatyí xaan sino iñi si sii sa zín zín tuhun. Zoco ma cuu yo cuhva cuan coto ñihi ñiyívi cuhva zandavi ñaha ñu sii yo.

¹⁵ Zoco ihya cuu sa cua zavaha yo; cua cuñi xaan yo sii ñiyívi, ta cua cahan yo sa ndisa sihin ñu, ta cua cuahnu yo sa ndisa cuii ta nduu yo tañi ra Cristo, ra ndyaca ñaha sii yo.

¹⁶ Ta tañi ín ñi cuu coño ñuhu yo, tacuan tucu tandihí maa yo. Sa cuenda ra Cristo ta ín ñi cuu yo sihin ra tahan yo. Ta tañi ndyaca ñaha xiñi yo sii tandihí coño ñuhu yo, tacuan ndyaca ñaha ra Cristo sii yo, ta ñihi yo tundyee iñi sii ra. Ta tacuan tyindyee yo sii ra tahan yo vatyí cuñi xaan yo sii ra, ta cua ndundyee ca tandihí yo.

Saha ra Cristo minoo cuhva saa coo yo

17 Cuhva sa cua nacatyí sihin ndo vityi cuu si minoo huhva nacatyí ra ndyaca ñaha sii yo vatyí ma cuu ca ndo tañi ñiyiví ña sito sii ra Ndyoo vatyí zavaha ñu ñaa sa tondo ñi sica iñi ñu.

18 Ña vaha ca sa siñi tuñi sii ñu. Ña ñihi ñu huhva vaha, huhva saha ra Ndyoo coo yo. Ta tondo xaan iyo ñu vatyí ña zavaha ñu huhva cuñi maa ra, ta ñihi xaan iñi ñu.

19 Ña cucahan ca nuu ñu tatu zavaha ñu sa ña vaha. Saha ñu sii ñu sa zavaha ñu tandihí nuu sa ña vaha. Cuñi xaan ñu zavaha ñu tandihí nuu sa quiñi.

20 Zoco ña tacuan i cutuhva maa yo. Ña tacuan iyo ra Cristo.

21 Tatu sa ndisa vatyí i siñi ndo sa cahan ra ta cutuhva ndo sa zacuaha ra sa cuenda maa ra,

22 sa zandoo ndo huhva i zavaha ndo ityi sata. Minoo huhva quiñi xaan i sicoo yo vatyí huhva ña vaha sa cuñi yo zavaha yo i zandavi ñaha xaan si sii yo.

23 Cuhva ndo sii ndo sii ra Ndyoo, ta nazama ra huhva sica iñi ndo.

24 Ta cuu ndo ñiyiví saa, vatyí tacuan i zanduvaha ra Ndyoo sii yo sa cuu yo ñiyiví ndoo xaan ta vaha xaan sa ndisa cuii.

25 Yucuan cuenda ma cuvatyá yo. Nacahan tandihí yo sa ndisa sihin ra tahan yo vatyí ñi ñi cuu yo.

26 Tatu cuxaan ndo zoco ma zavaha ndo sa ña vaha, ta ma cuxaan ndo ndyiyaca.

27 Ta ma huhva ndo huhva sii cuihna.

28 Ra sa tuhva zuhu, ma zuhu ca ra. Nazatyíño ra sihin ndaha ra minoo huhva vaha, ta cua cuu tyindyee ra sii ñiyiví cumañi si.

²⁹ Ma cahan ndo sa quiñi sihin yuhu ndo. Cahan ndo sa vaha sa cua tyindyee ta sa cua zandundyee ca sii ñiyivi tyizoho.

³⁰ Ta ma zanducuihya ndo iñi Tatyí li ra Ndyoo vatyi i saha ra Ndyoo Tatyí li ra sii yo tañi sa tyaa ra tuñi ra sii yo ndya quivi cua zandihí ra cuhva zacacu ra sii yo.

³¹ Ma cuu ndo ñiyivi tixi iñi, ta ma cuxaan ndo, ta ma xaan xaan cuñi ndo, ta ma cahan ndo sa quiñi, ta ma cahan cuehe ndo sii ñiyivi. Ta ma cuñi ndo zavaha ndo sa ña vaha sihin ñu.

³² Zoco vii xaan coo ndo sihin minoo ndo ta sihin inga ndo. Cundahvi iñi ndo ta zaha ndo tucahnu iñi sii minoo ndo ta sii inga ndo tañi i zaha ra Ndyoo tucahnu iñi sii maa yo sa cuenda ra Cristo.

5

Cuhva cuñi si coo zehe ra Ndyoo

¹ Yucuan cuenda nanducu yo cuhva cuu yo tañi maa ra Ndyoo. Zehe ra cuu sii yo, ta cuñi xaan ra sii yo.

² Ta cuñi xaan ndo sii ñiyivi tañi cuñi xaan ra Cristo sii yo ta saha ra sa cuu ra sa cuenda maa yo. Tañi sahñi ñiyivi mvee ticatyi ta saha ñu sii ti sii ra Ndyoo ta sa naha, tacuan i saha ra Cristo sii ra sa cuenda maa yo. Ta zhi xaan i cuñi ra Ndyoo sihin cuhva i zavaha ra.

³ Ta vityi sa nduu ndo ñiyivi sa cuenda ra Ndyoo, ña tahan si sa cuzu ndo sihin minoo ñaha tatu ma tindaha xihna ndo, ta ñaa inga sa quiñi sa zavaha ñiyivi sihin coño ñuhu ñu.

⁴ Ta ma cahan ndo sa quiñi ta nu sa tondo, cuhva ña tahan si cahan ndo. Zoco cuhva ndo tyahvi ndyoo sii ra Ndyoo.

⁵ Vatyí sito ndo vatyí tandíhi ñiyívi zavaha sa quiñi, ma cuu quíhví ñu nu ndyaca ñaha ra Ndyoo. Ra quixi sihin inga ñaha sa yívi ñazíhi ra cuu a ñaha sa zavaha tacuan sihin rayíi a ra cuñi xaan sa coo ndaha tyíño, ma cuu cahun ra nu ndyaca ñaha ra Ndyoo vatyí tatu cuñi xaan ñiyívi sa coo ndaha tyíño ñu, ña zacahnu ñu sii ra Ndyoo cuhva cuan.

⁶ Ma cuhva ndo sa zandavi ñaha ñiyívi sii ndo sihin tuhun ña ñiñi vatyí sa cuenda tandíhi cuhva ña vaha ya cua cuxaan ra Ndyoo, ta cua tasi tuñi ra sii ñiyívi ña tyaa yahvi sii ra.

⁷ Yucuan cuenda ma cutahan ndo sihin ñiyívi zavaha tacuan

⁸ vatyí i sicoo maa ndo nu ñaa quívi cuan. Zoco vityí sa ndu-ín ndo sihin ra ndyaca ñaha sii yo, ta iyo ndo nu ndisi. Zavaha ndo cuhva zavaha ñiyívi sa cuu cuenda ñúhu.

⁹ Vatyí cuhva vaha sa saha Tatyí Ii sii yo cuu sa cua zavaha yo sa vaha ta sa ndoo ta sa ndisa.

¹⁰ Nducu ndo cuhva coto ndo ñaa sa tahan íni ra ndyaca ñaha sii yo.

¹¹ Ta ma cu-ín ndo sihin ñiyívi zavaha sa ña vaha tañi zavaha ñiyívi nu ñaa. Ta zacoto ndo sii ñu vatyí zavaha ñu sa ña vaha.

¹² Vatyí saha si ticahan nuu vazu tuhun cahan ñi yo, sa cuenda cuhva zavaha ñu nu xehe.

¹³ Zoco quívi cua naquita sa xehe cuan nu ndisi ta casi xaan cua cunaha si vatyí zandundisi ñúhu maa ra Ndyoo sii tandíhi si.

¹⁴ Yucuan cuenda iyo nu catyí si tyehen:

Ndoyo ndoho ra quixi xaan.

Nduvita ndo nu yucu ñiyiví i sihi vatyi cua cuhva ra Cristo ñúhu ityi cahun ndo.

Catyi si.

¹⁵ Yucuan cuenda zacuenda ndo cuhva zavaha ndo. Ma zavaha ndo cuhva zavaha ñiyiví ña sito. Zavaha ndo cuhva zavaha ñiyiví sito.

¹⁶ Cutyiño vaha ndo minoo minoo quiví yozo caa zatyiño ndo tyiño ra Ndyoo vatyi quiñi xaan cuu tyiemvu ya vityi.

¹⁷ Yucuan cuenda ma cuu ndo ñiyiví tondo; tyi-tuñi iñi ndo ñaa sa cuñi ra ndyaca ñaha sii yo sihin ndo.

¹⁸ Ma coho ndo ndixi, ta ma cuu ndo ra siñi vatyi yucuan cua zativí sii ndo. Zoco cuhva ndo sa cutu cuii Tatyí Ii aña ndo.

¹⁹ Cahan ndo maa ñi sa vaha sihin minoo ndo ta sihin inga ndo. Cata ndo salmos, ta coro ta yaa sa saha Tatyí Ii sii ndo. Cata ndo ta zacahnu ndo sii ra Ndyoo sihin tandihí cuii aña ndo.

²⁰ Ta tandihí saha vazu ñaa sa tahan ndo, zoco nacuhva ndo tyahvi ndyoo sii ra Ndyoo Zutu yo sihin ziví ra Jesucristo, ra ndyaca ñaha sii yo.

Cuhva cuñi si coo yo sihin ñiyiví sii yo

²¹ Tyaa ndo yahvi sii minoo ndo ta sii inga ndo vatyi cuhva cuan tyaa ndo yahvi sii ra Ndyoo.

²² Ndoho ñuzihí, tyaa ndo yahvi sii yíi ndo tañi tyaa ndo yahvi sii ra ndyaca ñaha sii yo, ra Cristo.

²³ Vatyi ndyaca ñaha rayíi sii ñazihí ra tañi ndyaca ñaha ra Cristo sii ñiyiví sino iñi sii ra. Ta zacacu ra sii maa yo sa cuu coño ñuhu ra.

24 Yucuan cuenda tañi maa yo sa sino iñi sii ra Cristo tyaa yo yahvi sii ra, zuun ñi cuhva cuan natyaa ñuzihî yahvi sii yî ñu tandihî cuii cuhva.

25 Ta ndoho rayî, cuñi xaan ndo sii ñazihî ndo tañi cuñi xaan ra Cristo sii ñiyivî sino iñi ta saha ra sa cuu ra sa cuenda maa yo.

26 Tacuan i zavaha ra vatyî cua zanduu ra ñiyivî vaha sii yo. Ta zandundî ra sii yo sihin sa sicoo ndutya yo ta sihin sa cuiñi yo Tuhun Ndyoo.

27 Cuñi ra Cristo cuhva ra sii yo sii ra Ndyoo tañi minoo sa vaha xaan ta ndî xaan, ñahñi sa quiñi caa a sa ña vaha zoco minoo sa vaha xaan sa ndisa cuii ta sa ndoo xaan.

28 Tacuan i zavaha ra Cristo vatyî cuñi xaan ra sii yo; yucuan cuenda cuñi si sa cuñi xaan rayî sii ñazihî ra tañi cuñi ra sii coño ñuhu maa ra. Tatu cuñi xaan rayî sii ñazihî ra, cuñi xaan ra sii maa ra cuhva cuan.

29 Vatyî yoñi numinoo ra sa ña cuñi sii coño ñuhu maa ra, zoco zacuenda xaan ra sii si tañi zacuenda ra Cristo sii ñiyivî sino iñi sii ra.

30 Ta maa yo cuu zuhva coño ñuhu ra Cristo, coño ra ta yiquî ra.

31 Catyî Tuhun Ndyoo: “Nazandoo rayî sii zutu ra ta sii zihî ra, ta nandu-în ra sihin ñazihî ra. Ta sa nduu tahan ñu cua nduu ñu minoo ñi coño ñuhu.”

32 Ihya cuu minoo tuhun xehe sa cahnu xaan. Ta catyî mi vatyî cuñi si catyî si vatyî ndu-în ra Cristo sihin ñiyivî ra.

33 Ta inga tucu cuhva catyî si vatyî cuñi si sa cuñi xaan ndo sii ñazihî ndo tañi cuñi ndo sii maa ndo, ta natyaa xaan ñuzihî yahvi sii yî ñu.

6

¹ Ndoho sa ndyihí tyaa ndo yahví sîi zutu ndo ta sîi zîhî ndo. Tahan sî sa tyaa ndo yahví sîi ñu vatyi sino îñî ndo sîi ra Cristo.

²⁻³ Iyo minoo ley maa ra Ndyoo catyi sî: “Tyaa ndo yahví sîi zutu ndo ta sîi zîhî ndo.” Catyi sî. Ihya cuu sa xihna ñî ley î catyi sî ñaa sa cua cuhva ra Ndyoo sîi yo tatu zavaha yo sîi sî vatyi catyi sî vatyi zîi xaan cua cuñî yo tatu zavaha yo sîi sî, ta cuaha cuiya cua cundito yo ñuu ñiyîvî ya.

⁴ Ta ndoho ra cu zutu sa ndyihî, ma zacuxaan ndo sîi zehe ndo. Zacuaha ndo sîi sî tañî cuñî ra Ndyoo, ta cañî ndo sîi sî tatu cuñî sî, zoco ña yaha xaan.

⁵ Ndoho ra cu muzu, tyaa ndo yahví sîi patrón ndo ihya ñuu ñiyîvî. Nducu xaan ndo cuhva zavaha ndo cuhva cuñî ra, tañî cuhva tyaa ndo yahví sîi ra Cristo. Ta ma zandavi ñaha ndo sîi ra.

⁶ Zatyîño vaha ndo, yîvî cuhva sa ndyehe ñî patrón ndo, zoco vazú ña ndyehe ra, zatyîño ndo. Ta yîvî sa vatyi catyi ra vatyi ñiyîvî vaha cuu ndo, zoco zatyîño vaha ndo tandîhî tyiemvu tañî zatyîño ndo tyîño ra Cristo, ta zatyîño ndo sihin tandîhî cuii añaîma ndo.

⁷ Zatyîño ndo minoo sa ndisa tañî zatyîño ndo cuenda ra Cristo ta yîvî sa cuenda ñiyîvî.

⁸ Vatyi sito yo vatyi ñaa sa vaha zavaha yo vazú muzú cuu yo a vazú yîvî zoco cua tyiyahví ra Cristo sîi yo sa cuenda sa vaha zavaha yo.

⁹ Ta ndoho ra cu ra ndyaca ñaha sîi muzun, cuu ndo ñiyîvî vaha sihin muzú ndo. Ta ma zayuhu xaan ndo sîi ra vatyi sito ndo vatyi iyo ra ndyaca ñaha sîi ndo andîvî, ta ñî ñî ndyehe ra sîi tandîhî yo.

Tundyee iñi sa saha ra Ndyoo sii ñiyivi sino iñi

¹⁰ Ta inga tucu tuhun, nacoo xaan tundyee iñi sii ndo vatyí ñn ñi cuu ndo sihin ra ndyaca ñaha sii yo, ta cuaha xaan cuaha xaan tundyee iñi iyo sii maa ra.

¹¹ Ta tañi zacuenda minoo zandaru sii ra sihin ndaha tyiño ra, tacuan zacuenda ndo sii ndo sihin tandihí sa saha ra Ndyoo sii ndo vatyí tacuan ta cuu zahacanaa ndo sii cuihna vatyí cuñi xaan ra zandavi ñaha ra sii yo.

¹² Ta yivi sihin ñiyivi sa iyo coño ñuhu sahñi tahan yo, sihin tatyí cuihna sa ña cuu ndyehe yo. Iyo ra ndyaca ñaha nahnu sii sa ña vaha ñuu ñiyivi ya ta cuaha xaan inga tatyí ña vaha.

¹³ Yucuan cuenda tin cuenda vaha ndo sii tandihí sa saha ra Ndyoo vatyí tacuan ta cuu zahacanaa ndo sii cuihna quivi sahñi tahan ra sihin ndo, ta ma ndoyo ñuhu ndo.

¹⁴ Tañi nandyaa minoo zandaru sihin minoo sinchu sisi ra, tacuan cuiñi ndyaa ndo sihin sa ndisa. Ta maa ñi sa vaha zavaha ndo. Ta tacuan ta cua zacacu ra Ndyoo sii ndo tañi zacacu minoo zandaru sii ra sihin minoo caa ñoho yiqui ndyica ra.

¹⁵ Ta tañi ñoho zapato saha ra zandaru ta ndyaa listo ra sa cahun ra nu iyo cuatyí, tacuan cundyaa listo ndo sihin Tuhun Ndyoo ta zacoto ndo sii ñiyivi vatyí cuu nduvaha ñu sihin ra Ndyoo, ta ma cuxaan ca ra sihin ñu.

¹⁶ Ta tañi zacuenda zandaru sii ra sihin minoo caa ta ma nañi nduva sii ra, tacuan cuñi si sa cunñi xaan iñi yo sii ra Ndyoo. Ta cuhva cuan cuu ndahva yo nduva sa cayu sihin ñuhu sa cañi cuihna sii yo.

17 Ta tañi zacuenda zandaru sii xiñi ra sihin minoo caa sa ñoho xiñi ra, tacuan nacuhva ndo sii ndo sii ra Ndyoo nazacacu ra sii ndo. Ta cutyiño ndo Tuhun Ndyoo vatyí mityi sa sityiño Tatyí li cuu si.

18 Ta cahan ndo sihin ra Ndyoo tandihí cuii cuhva sihin cuhva saha Tatyí li sii ndo. Ta caca ndo sa tyindyee ra sii ndo. Listo vaha cuu ndo, ta ma zandoo ndo sa cahan ndo sihin ra Ndyoo sa cuenda tandihí ñiyivi sino iñi.

19 Ta cahan ndo sihin ra Ndyoo sa cuenda mi vatyí tacuan ta cua ñihi que cuhva quehin ta ma yuhi zacote Tuhun Vaha sa cuenda ra Cristo sii ñiyivi. Xehe xaan i cuu tuhun ya, zoco vityi sito yo sii si.

20 Ta sa cuenda sa zacote tuhun ra Cristo, ta ñohi vehe caa, zoco caca ndo sii ra Ndyoo vatyí ma yuhi ta zacoto que tuhun ra tañi tahan si zacote.

Tasi ra Pablo sii ra Tíquico nu yucu ra hermano ñuu Efeso

21 Ta cua nacatyí ra hermano Tíquico sihin ndo tandihí sa tehin ta ñaa sa zavehi. Ña zaña ra sa zatyíño xaan ra tyiño ra ndyaca ñaha sii yo, ta cuñi xaan ndi sii ra.

22 Tasi sii ra nu yucu ndo vatyí cua zacoto ra sii ndo yozo caa iyo maa ndi, ta cuhva cuan cua cuhva ra tundyee iñi sii ndo.

23 Ta nacuhva ra Ndyoo Zutu yo sihin ra Jesu-cristo ra ndyaca ñaha sii yo sa coo sa taxi añima tandihí ndoho sa cuu yañi yo. Ta nacuhva ra sa cunhi xaan iñi ndo. Ta tacuan ta cua cuñi xaan ndo sii maa ra ta sii ñiyivi.

²⁴ Ta nanazoco xaan ra sii tandihi ñiyivi cuñi xaan sa ndisa cuii sii ra Jesucristo, ra ndyaca ñaha sii yo.

Tuhun Ndyoo sihin tyehen ñi
New Testament in Mixtec, Chayuco (MX:mih:Mixtec,
Chayuco)

copyright © 1979 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Chayuco

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixteco, Chayuco [mih], Mexico

Copyright Information

© 1979, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, Chayuco

© 1979, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Sep 2022 from source files
dated 14 Jul 2022

4924062e-6bf2-54cb-87ed-9874f41e7991